

Teismo praktikos rinkinys

GENERALINIO ADVOKATO
PAOLO MENGOZZI IŠVADA,
pateikta 2018 m. vasario 1 d.¹

Byla C-25/17

**Tietosuojavaltuutettu
prieš
Jehovan todistajat – uskonnollinen yhdyskunta**

(*Korkein hallinto-oikeus* (Vyriausiasis administracinis teismas, Suomija) pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Fizinų asmenų apsauga tvarkant asmens duomenis – Direktyva 95/46/EB – Taikymo sritis – Sąvoka „tik asmeninė ar namų ūkio veikla“ – Duomenys, kuriuos renka ir tvarko religinės bendruomenės nariai, vykdydami skelbimo „nuo durų iki durų“ veiklą – Religijos laisvė – Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 10 straipsnis – Sąvoka „susistemintas rinkinys“ – Sąvoka „asmens duomenų valdytojas“

1. Ar Jehovos liudytojų bendruomenei turi būti taikomi Sąjungos teisės aktų reikalavimai dėl asmens duomenų apsaugos, nes jos nariai, vykdydami skelbimo „nuo durų iki durų“ veiklą, gali užsirašyti pokalbio turinį ir, visų pirma, informaciją apie asmenų, pas kuriuos jie lankėsi, religinę orientaciją? Toks iš esmės yra šio prašymo priimti prejudicinį sprendimą dalykas.

I. Teisinis pagrindas

A. Sąjungos teisė

2. Iš 1995 m. spalio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 95/46/EB dėl asmens apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo² 12 konstatuojamosios dalies matyti, kad „šie apsaugos principai, tvarkant asmens duomenis, turi būti taikomi bet kuriam asmeniui, kurio veiklą reglamentuoja Bendrijos teisės aktai; <...> jie netaikomi asmens duomenis tvarkant tokiam fiziniam asmeniui, kuris užsiima tik asmeninio pobūdžio veikla, kaip susirašinėjimas ar adresų užrašų saugojimas“.

3. Direktyvos 95/46 27 konstatuojamojoje dalyje numatyta, kad „asmens apsaugos reikalavimai turi būti taikomi tvarkant duomenis ir automatinio, ir rankiniu būdu <...>; tokios apsaugos mastas iš esmės neturi priklausyti nuo naudojamo metodo, priešingu atveju iškiltų rimta įstatymų apėjimo grėsmė; <...> tvarkant rankiniu būdu, ši direktyva taikoma tikrai rinkmenų sistemoms, tačiau negalioja nesistemintoms rinkmenoms; <...> ypač svarbu, kad rinkmenų sistemos turinys turi būti sistemiskai išdėstytas pagal specifinius su asmenimis susijusius kriterijus, leidžiančius lengvai gauti asmens duomenų; <...> pagal 2 straipsnio c punkte pateiktą apibrėžimą kiekviena valstybė narė gali nustatyti

¹ Originalo kalba: prancūzų.

² OL L 281, 1995, p. 31; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 6 sk., 1 t., p. 177.

kriterijus, pagal kuriuos nustatomos susisteminto asmens duomenų rinkinio sudėtinės dalys, bei kriterijus, reglamentuojančius, kaip galima gauti duomenų iš tokio rinkinio; <...> ši direktyva netaikoma pagal specifinius kriterijus nesusistemintoms rinkmenoms ar rinkmenų rinkiniams, taip pat jų tituliniam lapams“.

4. Direktyvos 95/46 2 straipsnis suformuluotas taip:

„Šioje direktyvoje:

- a) „asmens duomenys“ reiškia bet kurią informaciją, susijusią su asmeniu (duomenų subjektu), kurio tapatybė yra nustatyta arba gali būti nustatyta; asmuo, kurio tapatybė gali būti nustatyta, yra tas asmuo, kurio tapatybė gali būti nustatyta tiesiogiai ar netiesiogiai, ypač pasinaudojus nurodytu asmens identifikavimo kodu arba vienu ar keliais to asmens fizinei, fiziologinei, protinei, ekonominei, kultūrinei ar socialinei tapatybei būdingais veiksniais;
- b) „asmens duomenų tvarkymas“ (tvarkymas) reiškia bet kurią operaciją ar operacijų rinkinį, automatiniais arba neautomatiniais būdais atliekamus su asmens duomenimis, kaip antai: rinkimas, užrašymas, rūšiavimas, saugojimas, adaptavimas ar keitimas, atgaminimas, paieška, naudojimas, atskleidimas perduodant, platinant ar kitu būdu padarant juos prieinamus, išdėstymas reikiama tvarka ar sujungimas derinant, blokavimas, trynimasis ar naikinimas;
- c) „asmens duomenų kaupimo rinkmenose sistema [asmens duomenų susistemintas rinkinys]“ (rinkmenų sistema [susistemintas rinkinys]) reiškia bet kurią susistemintą pagal specifinius kriterijus prieinamų asmens duomenų rinkinį, kuris gali būti centralizuotas, decentralizuotas arba suskirstytas funkciniu ar geografiniu pagrindu;
- d) „duomenų valdytojas“ reiškia tokį fizinį ar juridinį asmenį, valstybės valdžios instituciją, agentūrą ar bet kurią kitą organą, kuris vienas ar drauge su kitais nustato asmens duomenų tvarkymo tikslus ir būdus; jeigu tvarkymo tikslus ir būdus nusako nacionaliniai arba Bendrijos įstatymai bei norminiai aktai, tai duomenų valdytoją arba specifinius kriterijus, pagal kuriuos skiriamas duomenų valdytojas, gali apibrėžti nacionaliniai arba Bendrijos įstatymai;
- e) „duomenų tvarkytojas“ reiškia fizinį ar juridinį asmenį, valstybės valdžios instituciją, agentūrą ar bet kurią kitą organą, kuris tvarko asmens duomenis duomenų valdytojo vardu;

<...>“

5. Direktyvos 95/46 3 straipsnyje nurodyta:

„1. Ši direktyva taikoma automatiniais būdais tvarkant asmens duomenis ištiesai arba dalimis ir neautomatiniais būdais tvarkant asmens duomenis, kai tie duomenys sudaro arba yra skirti sudaryti rinkmenų sistemos [susisteminto rinkinio] dalį.

2. Ši direktyva netaikoma tvarkant asmens duomenis:

- kai yra užsiimama tokia veikla, kuri nepatenka į Bendrijos teisės taikymo sritį, kaip antai veikla, kuri numatyta Europos Sąjungos sutarties V ir VI dalyse, taip pat kai atliekamos tvarkymo operacijos, susijusios su visuomenės saugumu, gynyba, valstybės saugumu (taip pat ir valstybės ekonomine gerove, kai tvarkymo operacija susijusi su valstybės saugumo klausimais) ir su valstybės veiksmis baudžiamosios teisės srityje,
- kai duomenis tvarko fizinis asmuo, užsiimdamas tik asmenine ar namų ūkio veikla.“

6. Direktyvos 95/46 8 straipsnio 1 dalyje nustatyta: „Valstybės narės uždraudžia tvarkyti asmens duomenis, kurie atskleidžia rasinę ar etninę kilmę, politines, religines ar filosofines pažiūras, priklausymą profesinėms sąjungoms, taip pat tvarkyti duomenis apie asmens sveikatą ar intymų gyvenimą.“ To paties straipsnio 2 dalies d punkte nurodyta, kad „šio straipsnio 1 dalis netaikoma, kai <...> duomenis tvarko fondas, asociacija ar kita pelno nesiekianti organizacija politiniais, filosofiniais, religiniais ar su profesinėmis sąjungomis susijusiais tikslais savo teisėta veikla su atitinkamomis garantijomis ir su sąlyga, kad taip tvarkomi duomenys yra susiję tik su tos organizacijos nariais arba su asmenimis, kurie reguliariai palaiko ryšius su šia organizacija dėl jos siekiamų tikslų, ir kad tokie duomenys nėra atskleidžiami trečiajai šaliai be duomenų subjektų sutikimo <...>“.

B. Nacionalinė teisė

7. Direktyva 95/46 buvo perkelta į Suomijos teisę *Henkilötietolaki 523/1999* (Asmens duomenų įstatymas Nr. 523/1999).

8. Asmens duomenų įstatymo 3 straipsnio 3 dalyje asmens duomenų kaupimo susistemintas rinkinys apibrėžiamas kaip „asmens duomenų rinkinys, kurį sudaro pagal paskirtį susieti įrašai ir kuris iš dalies arba visiškai tvarkomas naudojant automatizuotą duomenų tvarkymo procedūrą arba kuris tvarkomas kaip kartoteka, registras ar panašus rinkinys, kad būtų galima lengvai rasti tam tikrus asmens duomenis ir išvengti nepagrįstų išlaidų“.

9. Pagal Asmens duomenų įstatymo 11 straipsnį draudžiama tvarkyti neskelbtinus duomenis, įskaitant informaciją apie religinius įsitikinimus. Tačiau Asmens duomenų įstatymo 12 straipsnyje nustatyta, kad tokie duomenys, kai jie susiję su religiniais įsitikinimais, gali būti tvarkomi tuo atveju, kai jie surinkti vykdant asociacijų ar kitų tokius įsitikinimus ginančių subjektų veiklą ir jei duomenys yra susiję su šių asociacijų ar subjektų nariais arba asmenimis, kurie reguliariai palaiko ryšius su šiomis asociacijomis ar šiais subjektais, siekdami savo tikslų, jeigu šie duomenys neatskleidžiami trečiosioms šalims be atitinkamo asmens sutikimo.

10. Asmens duomenų įstatymo 44 straipsnyje nustatyta, kad duomenų apsaugos priežiūros pareigūno prašymu Duomenų apsaugos komisija gali uždrausti tvarkyti asmens duomenis, jeigu tai prieštarautų šiam įstatymui arba juo vadovaujantis priimtoms taisyklėms ir nustatytiems reikalavimams, ir nustatyti suinteresuotiesiems asmenims pažeidimo ar aplaidumo ištaisymo terminą.

II. Pagrindinė byla, prejudiciniai klausimai ir procesas Teisingumo Teisme

11. 2013 m. rugsėjo 17 d. Suomijos duomenų apsaugos komisija (toliau – komisija) *Tietosuojavaltuutettu* (duomenų apsaugos priežiūros pareigūnas, Suomija; ieškovas pagrindinėje byloje) prašymu priėmė sprendimą, kuriuo religinei bendruomenei „Jehovos liudytojai“ (atsakovė pagrindinėje byloje, toliau – bendruomenė) buvo uždrausta rinkti ar tvarkyti asmens duomenis vykdant skelbimo „nuo durų iki durų“ veiklą, nesilaikant Asmens duomenų įstatyme nustatytų asmens duomenų tvarkymo teisinių reikalavimų. Todėl komisija nusprendė, kad bendruomenė ir jos nariai buvo atsakingi už neskelbtinų asmens duomenų tvarkymą, kaip numatyta Asmens duomenų įstatyme. Sprendime nurodyta, kad bendruomenei buvo skirti šeši mėnesiai reikalavimams įvykdyti.

12. Bendruomenė pareiškė ieškinį dėl šio sprendimo pirmosios instancijos teismui, nurodydama, kad duomenų tvarkymas vykdomas griežtai individualiais tikslais, kaip tai suprantama pagal Asmens duomenų įstatymą. 2014 m. gruodžio 18 d. sprendimu šis teismas panaikino komisijos sprendimą ir pripažino, kad bendruomenė nėra atsakinga už neteisėtą asmens duomenų tvarkymą.

13. Duomenų apsaugos priežiūros pareigūnas pateikė prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui skundą, kuriame prašo panaikinti 2014 m. gruodžio 18 d. sprendimą.

14. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas bendruomenės narių veiklą apibūdino taip, kaip nurodyta toliau. Vykdydami skelbimo „nuo durų iki durų“ veiklą, bendruomenės nariai užsirašo informaciją apie susitikimus su asmenimis, kurie, iš esmės, tiems nariams nepažįstami. Duomenys renkami kaip atmintinė, padedanti atrasti informaciją, kuri būtų naudinga vėlesniam apsilankymui. Aplankyti asmenys, kurių duomenys pateikiami bendruomenės narių užrašuose, neinformuoti apie tokių jų asmens duomenų rinkimą ir tvarkymą. Duomenys kaupiami užrašų knygelėje arba kartotekoje. Šie duomenys yra vardas, pavardė, adresas ir pokalbio turinio santrauka, visų pirma informacija apie religinius įsitikinimus ir šeimines padėtis. Kaip nurodo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, skelbimo veikla bendruomenėje organizuojama taip: bendruomenė suskirsto teritoriją į zonas ir paskirsto sektorius savo nariams evangelizacijos tikslais. Parapijos sudaro skelbėjų registrus, kuriuose nurodomas kiekvieno skelbėjo išplatintų leidinių skaičius ir tai, kiek laiko kiekvienas narys skyrė skelbimo veiklai.

15. Bendruomenė jau pasinaudojo vienu savo leidiniu, siekdama išplatinti savo nurodymus dėl užrašų³. Pradžioje duomenys buvo renkami naudojant tam tikras formas, tačiau bendruomenė nustojo skatinti jas naudoti po to, kai duomenų apsaugos priežiūros pareigūnas pateikė atitinkamą rekomendaciją. Be to, bendruomenės parapijos turi vadinamąjį draudimų sąrašą, kuriame nurodyti asmenys, išreiškę pageidavimą, kad bendruomenės nariai daugiau pas juos nesilankytų. Duomenų apsaugos priežiūros pareigūno nuomone, šis sąrašas atitinka Asmens duomenų įstatymo nuostatas.

16. Duomenų apsaugos priežiūros pareigūnas prašyme priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teisme teigė, kad bendruomenės narių vykdydami skelbimo veiklą surinkti duomenys sudaro susistemintą rinkinį, nes naudojami tam pačiam tikslui ir įrašomi siekiant susikurti atmintines, kuriomis būtų galima pasinaudoti per kitą apsilankymą. Duomenų tvarkymas remiantis individualiais užrašais griežtai valdomas ir organizuojamas pačios bendruomenės, kuri iš tikrųjų kontroliuoja duomenų rinkimą ir tvarkymą. Bendruomenė ir jos nariai, kurie, vykdydami skelbimo veiklą, individualiai užsirašo duomenis, visi kartu turėtų būti laikomi „duomenų valdytoju“.

17. Bendruomenė savo ruožtu teigia, kad skelbimo veikla, kurią vykdydamas jos narys prirėkusių užsirašo informaciją, yra individuali religinė praktika. Tokie užrašai yra išimtinai asmeninio pobūdžio. Užrašai daromi ir galimas taip surinktų duomenų tvarkymas vyksta nepriklausomai nuo bendruomenės buvimo fakto, nes ji nevykdo jokios kontrolės, nors vis dėlto pripažįsta, kad kiekvienam nariui teikia rekomendacijas ir dvasinius nurodymus dėl privalomo dalyvavimo evangelizacijos veikloje. Taigi, nariai neperduoda savo užrašų bendruomenei ir ji neturi prieigos prie jų. Nėra sistemos, kurioje būtų renkami duomenys ir kurioje būtų galima atlikti paiešką. Bendruomenė nežino, kuris iš jos narių veda užrašus po savo vizitų. Renkami tik tie duomenys, kurie prieinami viešuosiuose šaltiniuose, kaip antai abonentų knygoje, ir jie sunaikinami iškart, kai tampa nebenaudingi. Asmens duomenys, surinkti tik bendruomenės narių individualia asmenine iniciatyva, nesudaro susisteminto rinkinio, o bendruomenė negali būti laikoma atsakinga už asmens duomenų tvarkymą. Beje, tokią įvertinimą pateikė Danijos, Nyderlandų ir Norvegijos institucijos, manančios, kad pagrindinėje byloje nagrinėjama veikla nepriskiriama nacionalinio įstatymo, kuriuo reglamentuojamas asmens duomenų rinkimas ir tvarkymas, taikymo sričiai arba tam įstatymui neprieštarauja.

18. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo teigimu, visų pirma reikia nustatyti Asmens duomenų įstatymo taikymo sritį, kuri atitinka Direktyvos 95/46 taikymo sritį⁴. Sprendžiant iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos, asmens duomenų rinkimas ir tvarkymas vykdydami tokią religinę praktiką kaip skelbimo veikla nepatenka į Direktyvos 95/46 3 straipsnio 2 dalies pirmoje įtrauktoje nustatytos išimties taikymo sritį, bet lieka neaišku, ar skelbimo veikla gali būti laikoma tik asmenine arba namų ūkio veikla, kaip ji suprantama pagal Direktyvos 95/46 3 straipsnio 2 dalies antrą įtrauką.

3 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mini du straipsnius, kurie buvo paskelbti žurnale *Mūsų Karalystės tarnystė*, 2011 m. lapkričio mėn. ir 2012 m. birželio mėn.

4 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas šiuo klausimu daro nuorodą į 2003 m. lapkričio 6 d. Sprendimą *Lindqvist* (C-101/01, EU:C:2003:596) ir 2003 m. gegužės 20 d. Sprendimą *Österreichischer Rundfunk ir kt.* (C-465/00, C-138/01 ir C-139/01, EU:C:2003:294).

Atlikdamas šį vertinimą, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas kelia klausimą dėl Direktyvos 95/46 12 konstatuojamojoje dalyje pateiktos informacijos, nors šioje byloje surinkti duomenys yra išsamesni nei tie, kurie tradiciškai užsirašomi adresu knygelėje, nes jie gali būti neskelbtini ir susiję su bendruomenės nariams nepažįstamais asmenimis, taip pat atsižvelgiant į 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46 18 konstatuojamojoje dalyje⁵ pateiktą patikslinimą ir galų gale į bendruomenės atliekamą vaidmenį. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas remiasi prielaida, kad nustatant Direktyvos 95/46 3 straipsnio 2 dalies antros įtraukos taikymo sritį reikia rasti pusiausvyrą tarp pagrindinės teisės į privatų gyvenimą ir ne mažiau svarbios religijos laisvės, nes skelbimo veikla yra viena iš šios laisvės išraiškos formų.

19. Antra, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas prašo išaiškinti sąvoką „susistemintas rinkinys“, kaip ji suprantama pagal Direktyvos 95/46 2 straipsnio c punktą, turint omenyje, kad jei pagrindinėje byloje nagrinėjamai veiklai netaikoma tos direktyvos 3 straipsnio 2 dalies antroje įtraukoje nustatyta išimtis, jei nevykdomas automatizuotas atitinkamų duomenų tvarkymas, ji turi būti taikoma tik tuo atveju, jeigu šie duomenys saugomi „rinkmenų sistemoje“. Tokiomis aplinkybėmis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pabrėžia, kad bendruomenės nariams darant užrašus siekta bendro tikslo – pasinaudoti jais kaip atmintine ir palengvinti asmens duomenų paiešką lankantis kitus kartus.

20. Galiausiai, trečia, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas kelia klausimą, ar bendruomenė – atskirai arba kartu su savo nariais – gali būti laikoma „duomenų valdytoja“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 95/46 2 straipsnio d punktą, nes ji, atrodo, iš tikrųjų kontroliuoja duomenų rinkimo veiklą, nors dabar ji neteikia rašytinių nurodymų ar instrukcijų. Sąvoka „duomenų valdytojas“, atrodo, plačiai aiškinama Teisingumo Teismo jurisprudencijoje⁶, ir prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, nepaisydamas to, kad bendruomenė galbūt neturi priegigos prie surinktų duomenų, visų pirma pažymi bendruomenės atliekamą skelbimo „nuo durų iki durų“ veiklos skatinamąjį vaidmenį ir tai, kad praeityje bendruomenė savo nariams buvo davusi nurodymus dėl duomenų rinkimo ir kad ji galėjo jiems pateikti tam tikslui skirtas formas.

21. Šiomis aplinkybėmis *Korkein hallinto-oikeus* (Vyriausiasis administracinis teismas) nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir sprendimu dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą, kurį Teisingumo Teismo kanceliarija gavo 2017 m. sausio 19 d., pateikė Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar [Direktyvos 95/46] 3 straipsnio 2 dalies pirmoje ir antroje įtraukose nustatytos išimtys, susijusios su taikymo sritimi, turi būti aiškinamos taip, kad religinės bendruomenės narių atliekamas asmens duomenų rinkimas ir tvarkymas vykdant skelbimo „nuo durų iki durų“ veiklą nepatenka į šios direktyvos taikymo sritį? Vertinant, ar galima taikyti [Direktyvą 95/46], kokią reikšmę turi tai, kad, pirma, skelbimo veiklą, kurią vykdant renkami duomenys, organizuoja religinė bendruomenė ir jos parapijos ir, antra, kartu tai yra ir asmeninis religinės bendruomenės narių religijos išpažinimas?

5 OL L 119, 2016, p. 1. Pagal šią konstatuojamąją dalį šis reglamentas netaikomas tais atvejais, kai asmens duomenis tvarko fizinis asmuo, „vykdydamas grynai asmeninę ar namų ūkio priežiūros veiklą ir nesusiedamas to su profesine ar komercine veikla“. Norėčiau pažymėti, kad Reglamentas 2016/679, kaip nustatyta jo 99 straipsnyje, bus taikomas tik nuo 2018 m. gegužės 25 d., todėl mano analizė bus grindžiama Direktyva 95/46, aiškiai nurodyta Teisingumo Teismui pateiktuose prejudiciniuose klausimuose.

6 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas šiuo atžvilgiu mini 2014 m. gegužės 13 d. Sprendimą *Google Spain ir Google* (C-131/12, EU:C:2014:317).

2. Ar [Direktyvos 95/46] 2 straipsnio c punkte įtvirtintą sąvoką „rinkmenų sistema [susistemintas rinkinys]“, atsižvelgiant į direktyvos 26 ir 27 konstatuojamąsias dalis, reikia aiškinti taip, kad asmens duomenų, kurie vykdant nurodytą skelbimo „nuo durų iki durų“ veiklą renkami neautomatizuotomis priemonėmis, visuma (vardas, pavardė, adresas ir kita galima su asmeniu susijusi informacija ir apibūdinimai):
  - a) nėra toks rinkinys, nes jame nėra konkrečių kortelių ar sąrašų ar kitos panašios paieškos sistemos, kuri atitiktų Suomijos asmens duomenų įstatyme nustatytą apibrėžtį; arba
  - b) yra toks rinkinys, nes iš duomenų, atsižvelgiant į jų paskirtį, lengvai ir be nepagrįstų išlaidų galima gauti vėlesniam naudojimui reikiamos informacijos, kaip numatyta Suomijos asmens duomenų įstatyme?
3. Ar [Direktyvos 95/46] 2 straipsnio d punkte įtvirtinta frazė „kuris vienas ar drauge su kitais nustato asmens duomenų tvarkymo tikslus ir būdus“ turi būti aiškinama taip, kad religinė bendruomenė, organizuojanti veiklą, kurią vykdant (be kita ko, skirstant skelbėjų veiklos zonas, stebint skelbimo veiklą ir pildant asmens, kurie nenori priimti skelbėjų, registrą) renkami asmens duomenys, atsižvelgiant į jos narių veiklą gali būti laikoma asmens duomenų valdytoja, net jei religinė bendruomenė teigia, jog galimybę susipažinti su užrašyta informacija turi tik atskiri skelbėjai?
4. Ar [Direktyvos 95/46] 2 straipsnio d punktas turi būti aiškinamas taip, kad religinė bendruomenė gali būti laikoma duomenų valdytoja, tik jeigu imasi kitų specialių priemonių (pavyzdžiui, duoda pavedimus ar rašytinius nurodymus), kuriomis valdo duomenų rinkimą, o gal pakanka to, kad būtų laikoma, jog ji iš tikrųjų kontroliuoja savo narių veiklą?“

22. Šioje byloje rašytines pastabas pateikė atsakovė pagrindinėje byloje, Suomijos, Čekijos ir Italijos vyriausybės ir Europos Komisija.

23. Per teismo posėdį, kuris įvyko Teisingumo Teisme 2017 m. lapkričio 28 d., duomenų apsaugos priežiūros pareigūnas, atsakovė pagrindinėje byloje, Suomijos vyriausybė ir Komisija pateikė žodines pastabas.

III. Analizė

A. Dėl Teisingumo Teismo jurisdikcijos

24. Šiam prašymui priimti prejudicinį sprendimą būdinga tai, kad atsakovė pagrindinėje byloje labai ginčijo duomenų apsaugos priežiūros pareigūno nustatytas ir prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo nurodytas faktines aplinkybes. Bendruomenė teigia, kad Teisingumo Teismas neturėtų atsakyti į *Korkein hallinto-oikeus* (Vyriausiasis administracinis teismas) pateiktus klausimus, remdamasis Sprendimu *Meilicke*⁷.

25. Tame sprendime Teisingumo Teismas priminė su dialogu dėl prejudicinio sprendimo priėmimo susijusias taisykles. Taigi, nors Teisingumo Teismas iš principo privalo atsakyti į prejudicinius klausimus, pateiktus nacionalinio teismo, kuris vienintelis tiesiogiai žino bylos faktines aplinkybes ir dėl to gali geriausiai įvertinti prejudicinio sprendimo reikalingumą savo sprendimui priimti, jis vis dėlto gali patikrinti savo paties jurisdikciją, kad įsitikintų, jog jo prejudicinis sprendimas iš tikrųjų padės ne suformuluoti patariamąją nuomonę bendro pobūdžio arba hipotetiniais klausimais, o užtikrinti teisingumo vykdymą valstybėse narėse. Todėl nacionalinis teismas turi nustatyti faktines aplinkybes, kad Teisingumo Teismas galėtų žinoti visas teisines ir faktines aplinkybes, kurios gali būti

⁷ 1992 m. liepos 16 d. sprendimas (C-83/91, EU:C:1992:332).

svarbios jam atliekant prašomą Sąjungos teisės išaiškinimą⁸. Sprendime *Meilicke*⁹ Teisingumo Teismas nusprendė, kad jo buvo prašoma priimti sprendimą dėl hipotetinės problemos ir jam nebuvo žinomos faktinės ir teisinės aplinkybės, būtinos, kad jis galėtų naudingai atsakyti į pateiktus klausimus, ir padarė išvadą, kad sprendimo priimti nereikia.

26. Remiantis šia jurisprudencija, atsakovei pagrindinėje byloje žinoma, kad taikomas principas, pagal kurį prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo klausimams taikoma svarbos prezumpcija, ir kad tik išimtiniais atvejais Teisingumo Teismas atsisako į juos atsakyti¹⁰. Tačiau Teisingumo Teismui pateiktoje bylos medžiagoje, ypač sprendime dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą, nėra spragų, dėl kurių, pavyzdžiui, Teisingumo Teismas viršytų savo funkcijų ribas, jei nuspręstų atsakyti į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo prejudicinius klausimus¹¹. Bet kuriuo atveju pastarajam teismui tenka, jeigu tai priskirta jo kompetencijai¹², galutinai nustatyti faktines aplinkybes. Bet kuriuo atveju faktinių aplinkybių, išdėstytų sprendime dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą, visiškai pakanka tam, kad Teisingumo Teismas galėtų priimti sprendimą, būdamas visapusiškai susipažinęs su faktais¹³.

B. Dėl prejudicinių klausimų

1. Dėl pirmojo klausimo

27. Pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia nustatyti, ar religinės bendruomenės „Jehovos liudytojai“ narių veiklai Direktyvos 95/46 nuostatos gali būti netaikomos pagal, pirma, tos direktyvos 3 straipsnio 2 dalies pirmą įtrauką. Šiuo tikslu atsakovė pagrindinėje byloje teigia, kad pagrindinėje byloje nagrinėjamai veiklai, susijusiai su religijos laisve ir laisve asmeniškai ir taikiai reikšti savo įsitikinimus, ši išimtis yra taikoma. Antra, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia, ar šiai veiklai galima netaikyti Direktyvos 95/46 nuostatų remiantis jos 3 straipsnio 2 dalies antra įtrauka, kurioje numatyta, kad direktyva netaikoma asmens duomenų tvarkymui, kai duomenis tvarko „fizinis asmuo, užsiimdamas tik asmenine ar namų ūkio veikla“¹⁴.

a) Pagal Direktyvos 95/46 3 straipsnio 2 dalies pirmą įtrauką skelbimo veikla patenka į Direktyvos 95/46 taikymo sritį

28. Direktyvos 95/46 3 straipsnio 2 dalies pirmoje įtraukoje nustatyta, kad asmens duomenų tvarkymas nepatenka į šios direktyvos taikymo sritį, „kai yra užsiimama tokia veikla, kuri nepatenka į Bendrijos teisės taikymo sritį, kaip antai veikla, kuri numatyta Europos Sąjungos sutarties V ir VI dalyse, taip pat kai atliekamos tvarkymo operacijos, susijusios su visuomenės saugumu, gynyba, valstybės saugumu (taip pat ir valstybės ekonomine gerove, kai tvarkymo operacija susijusi su valstybės saugumo klausimais) ir su valstybės veiksmais baudžiamosios teisės srityje“. Atsakovės argumentu pagrindinėje

8 Žr. 1992 m. liepos 16 d. Sprendimą *Meilicke* (C-83/91, EU:C:1992:332, 26 punktas).

9 1992 m. liepos 16 d. sprendimas (C-83/91, EU:C:1992:332).

10 Žr. 1998 m. birželio 18 d. Sprendimą *Corsica Ferries France* (C-266/96, EU:C:1998:306, 27 punktas); 2006 m. rugsėjo 28 d. Sprendimą *Gasparini ir kt.* (C-467/04, EU:C:2006:610, 44 punktas), taip pat 2011 m. spalio 20 d. Sprendimą *Interedil* (C-396/09, EU:C:2011:671, 23 punktas).

11 Žr. *a contrario* 1992 m. liepos 16 d. Sprendimą *Meilicke* (C-83/91, EU:C:1992:332, 33 punktas).

12 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas yra aukščiausiasis teismas, todėl jo galimybės patikrinti pirmosios instancijos teismo nustatytas faktines aplinkybes gali būti ribotos.

13 Šiuo klausimu reikia nurodyti, jog, priešingai, nei teigia atsakovė pagrindinėje byloje, šios bylos negalima lyginti su byla, kurioje priimtas Sprendimas *Benedetti* (1977 m. vasario 3 d. sprendimas (52/76, EU:C:1977:16)), kuriai buvo būdingas ypač didelis netikslumas ir neišsamus faktinių aplinkybių atskleidimas (žr. 1977 m. vasario 3 d. Sprendimą *Benedetti* (52/76, EU:C:1977:16, 10, 14, 16, 19 ir 22 punktai)), todėl tuo metu Teisingumo Teismas negalėjo tinkamai ir naudingai atlikti savo funkcijų. Be to, nėra jokios abejonės, kad atsakovė turi šalies statusą pagrindinėje byloje ir kad ji turėjo galimybę pateikti pastabas, nes pati kreipėsi į pirmosios instancijos teismą, o jis, primenu, jos skundą patenkino (*a contrario* žr. 1977 m. vasario 3 d. Sprendimą *Benedetti* (52/76, EU:C:1977:16, 12 punktas)).

14 Išskirta mano.

byloje iš esmės teigiama, kad skelbimo veikla, kurią vykdant renkami ir tvarkomi asmenų, pas kuriuos apsilankė bendruomenės nariai, duomenys, yra veikla, kuri nepatenka į Sąjungos teisės taikymo sritį, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą¹⁵. Savo ruožtu Italijos vyriausybė, remdamasi SESV 17 straipsniu, kuriuo įtvirtinama išimtinė valstybių narių kompetencija reglamentuoti religinių organizacijų veiklą, padarė tokią pat išvadą, kaip atsakovė pagrindinėje byloje.

29. Visų pirma reikia priminti, kad iš Teisingumo Teismo suformuotos jurisprudencijos matyti, jog Direktyvoje 95/46 apibrėžta jos taikymo sritis yra labai plati ir kad pagal ją, be kita ko, apsaugos taisyklių taikymas nepriklauso nuo to, ar duomenų tvarkymas iš tikrųjų susijęs su laisvu judėjimu tarp valstybių narių¹⁶. Be to, Teisingumo Teismas yra priminęs, kad direktyvoje nenustatyti jokie jos taikymo srities papildomi apribojimai, išskyrus tuos, kurie nustatyti jos 3 straipsnyje¹⁷. Turint omenyje, kad Direktyva 95/46 siekiama užtikrinti aukštą fizinių asmenų pagrindinių teisių ir laisvių, ypač jų privataus gyvenimo, apsaugos lygį tvarkant asmens duomenis¹⁸, ta apsauga reikalauja, kad „asmens duomenų apsaugos išimtys ir jos apribojimai neviršytų to, kas yra griežtai būtina“¹⁹. Direktyvos 95/46 3 straipsnio 2 dalies pirmą įtrauką, kaip ir bet kokia nukrypti leidžianti nuostata, turi būti aiškinama siaurai.

30. Be to, Teisingumo Teismas yra nurodęs, kad „Direktyvos 95/46 3 straipsnio 2 dalies pirmoje įtraukoje minėti veiklos pavyzdžiai <...> visais atvejais yra valstybių ar valstybės valdžios institucijų veikla ir tai nėra privačių asmenų veikla“²⁰. Toliau jis pažymėjo, kad minėtos veiklos rūšys „skirtos apibrėžti šioje nuostatoje numatytos išimties taikymo sritį, tad ši išimtis taikoma tik aiškiai joje paminėti veiklai arba tai pačiai kategorijai priskiriamai (*ejusdem generis*) veiklai“²¹.

31. Visų pirma Teisingumo Teismas nusprendė, kad byloje, susijusioje su asmenų rengimu komunikacijai vienoje Švedijos parapijoje, pradėtoje dėl to, kad buvo sukurtas interneto puslapis, kuriame teikta informacija sutvirtinimo sakramentui besirengiantiems parapijiečiams, „[t]okia savanoriška ar religinė veikla, kokią vykdė [ieškovė pagrindinėje byloje], negali būti prilyginama Direktyvos 95/46 3 straipsnio 2 dalies pirmoje įtraukoje minėti veiklai ir todėl ši išimtis jai netaikoma“²². Generalinis advokatas A. Tizzano savo išvadoje toje byloje laikėsi priešingos nuostatos, bet ne dėl ieškovės pagrindinėje byloje vykdytos veiklos religinio pobūdžio, o dėl to, kad joje nebuvo aspektų, susijusių su pelno siekimu, tarpvalstybiniu elementu ir darbo santykiais, kitaip sakant, minėta veikla visiškai nebuvo susijusi su Sutartimi garantuojamomis pagrindinėmis laisvėmis²³. Sprendime *Lindqvist*²⁴ Teisingumo Teismas ne tik nusprendė, kad, atsižvelgiant į pagrindinį Direktyvos 95/46 tikslą, prieš taikant šią direktyvą, nereikia tikrinti, ar konkreti veikla tiesiogiai susijusi su laisvu

15 Siekiant pagrįsti įrodymą, kad Direktyvos 95/46 3 straipsnio 2 dalies pirmoje įtraukoje nurodyta, kad į šios direktyvos taikymo sritį nepatenka ne tik ES sutarties V ir VI antraštinėse dalyse nustatyta veikla, bet ir apskritai visa veikla, nepatenkanti į Sąjungos teisės taikymo sritį, atsakovė pagrindinėje byloje remiasi Reglamento 2016/679 2 straipsnio 2 dalies formuluote. Vis dėlto man atrodo, kad Reglamento 2016/679 2 straipsnio 2 dalies a punkte pateiktas patikslinimas tikriausiai perteklinis, nes bet kuriuo atveju jokia Sąjungos teisės norma negali būti taikoma peržengiant Sąjungos teisės taikymo srities ribas.

16 2003 m. gegužės 20 d. Sprendimas *Österreichischer Rundfunk ir kt.* (C-465/00, C-138/01 ir C-139/01, EU:C:2003:294, 43 punktas).

17 2008 m. gruodžio 16 d. Sprendimas *Satakunnan Markkinapörssi ir Satamedia* (C-73/07, EU:C:2008:727, 46 punktas).

18 Žr. 2014 m. gegužės 13 d. Sprendimą *Google Spain ir Google* (C-131/12, EU:C:2014:317, 66 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija); 2014 m. gruodžio 11 d. Sprendimą *Ryneš* (C-212/13, EU:C:2014:2428, 27 punktas) ir 2017 m. kovo 9 d. Sprendimą *Manni* (C-398/15, EU:C:2017:197, 37 punktas).

19 2014 m. gruodžio 11 d. Sprendimas *Ryneš* (C-212/13, EU:C:2014:2428, 28 punktas). Taip pat žr. 2015 m. spalio 6 d. Sprendimą *Schrems* (C-362/14, EU:C:2015:650, 92 punktas).

20 2003 m. lapkričio 6 d. Sprendimas *Lindqvist* (C-101/01, EU:C:2003:596, 43 punktas).

21 2003 m. lapkričio 6 d. Sprendimas *Lindqvist* (C-101/01, EU:C:2003:596, 44 punktas).

22 2003 m. lapkričio 6 d. Sprendimas *Lindqvist* (C-101/01, EU:C:2003:596, 45 punktas).

23 Žr. generalinio advokato A. Tizzano išvadą byloje *Lindqvist* (C-101/01, EU:C:2002:513, 36 ir paskesni punktai ir 44 punktas).

24 2003 m. lapkričio 6 d. sprendimas (C-101/01, EU:C:2003:596).

judėjimu tarp valstybių narių²⁵, bet ir, bent jau netiesiogiai, pripažino, kad ieškovės pagrindinėje byloje veikla, vykdyta visapusiškai naudojantis savo religijos laisve, veikiau buvo „privatų asmenų veikla“, o ne „valstybių ar valstybės valdžios institucijų veikla“²⁶, kuri patenka į Direktyvos 95/46 3 straipsnio 2 dalies pirmoje įtraukoje numatytos išimties taikymo sritį.

32. Ar Lisabonos sutartimi įtrauktas SESV 17 straipsnis yra naujas elementas, galintis daryti įtaką aiškinimui, kurį Teisingumo Teismo pateikė savo Sprendime *Lindqvist*²⁷?

33. Nemanau.

34. Šiuo atžvilgiu naudinga prisiminti, kad tuo metu, kai Teisingumo Teismas priėmė sprendimą, jis neišvengiamai atkreipė dėmesį į tai, kad ginčas pagrindinėje byloje buvo susijęs su religine veikla. Be to, Teisingumo Teismas atsižvelgė į prie Amsterdamo sutarties pridėtą Deklaraciją Nr. 11 dėl bažnytinių ir nereliginių organizacijų statuso²⁸, pagal kurią Sąjunga jau buvo išpareigojusi gerbti ir nepažeisti statuso, pagal nacionalinę teisę bažnyčioms ir religinėms asociacijoms ar bendruomenėms suteikiamo valstybėse narėse. Sunku tvirtinti, kad teisės aktų leidėjas, remdamasis Direktyvos 95/46 3 straipsnio 2 dalies pirmą įtrauką, siekė neįtraukti į minėtos direktyvos taikymo sritį privatų subjektų veiklos, vykdomos atsižvelgiant į religijos laisvę, nors tam tikromis toliau įtvirtintomis nuostatomis buvo įtvirtinta speciali duomenų tvarkymo religinėje organizacijoje tvarka²⁹. Vis dėlto būtų galima teigti, kad Direktyva 95/46 priimta anksčiau nei prie Amsterdamo sutarties pridėta Deklaracija Nr. 11. Tačiau, nepaisant to, kad į Sutartį buvo įtrauktas SESV 17 straipsnis, iš esmės primintas Reglamento 2016/679 165 konstatuojamojoje dalyje, reikia pripažinti, kad Sąjungos teisės aktų leidėjas toliau ėjo šiuo keliu ir nematė prieštaravimo tarp religinių bendruomenių statuso pripažinimo pagal valstybių narių teisę ir patvirtinimo, kad duomenų tvarkymas tose bendruomenėse vykdomas laikantis tam tikros tvarkos³⁰. Bet kokiu atveju man sudėtinga suprasti, kodėl religinė veikla, bent jau ta, kuri nagrinėjama pagrindinėje byloje, kuri nepatenka į Direktyvos 95/46 3 straipsnio 2 dalies pirmos įtraukos taikymo sritį, gali kelti kokią nors grėsmę valstybių narių apibrėžtam religinių bendruomenių „statusui“³¹.

35. Todėl pagrindinėje byloje nagrinėjama veikla nepatenka į Direktyvos 95/46 3 straipsnio 2 dalies pirmoje įtraukoje nustatytos išimties taikymo sritį.

b) Skelbimo veikla patenka į Direktyvos 95/46 taikymo sritį pagal 3 straipsnio 2 dalies antrą įtrauką

36. Remiantis pažodiniu aiškinimu, Direktyvos 95/46 3 straipsnio 2 dalies antroje įtraukoje nustatyta, kad ši direktyva netaikoma asmens duomenų tvarkymui, „kai duomenis tvarko fizinis asmuo, užsiimdamas tik asmenine ar namų ūkio veikla“³².

25 2003 m. lapkričio 6 d. Sprendimas *Lindqvist* (C-101/01, EU:C:2003:596, 42 punktą).

26 Kaip Teisingumo Teismas suformulavo 2003 m. lapkričio 6 d. Sprendimo *Lindqvist* (C-101/01, EU:C:2003:596) 43 punkte.

27 2003 m. lapkričio 6 d. sprendimas (C-101/01, EU:C:2003:596).

28 OL C 340, 1997, p. 133.

29 Žr. Direktyvos 95/46 8 straipsnio 2 dalies d punktą.

30 Žr. Reglamento Nr. 2016/679 9 straipsnio 2 dalies d punktą ir to paties reglamento 91 straipsnį, kuriame aiškiai numatyta, kad nepriklausoma priežiūros institucija kontroliuoja, kaip religinės asociacijos paisyti duomenų apsaugos reikalavimų.

31 Norėčiau atkreipti dėmesį į tai, kad religija iš principo ir kaip reiškiny patenka į Sąjungos teisės taikymo sritį, pavyzdžiui, kiek tai susiję su asmens tikėjimo laisvės ir teisės laisvai reikšti savo religinius įsitikinimus darbo vietoje apsauga (žr. neseniai priimtą 2017 m. kovo 14 d. Sprendimą *Bougnouli ir ADDH* (C-188/15, EU:C:2017:204) ir 2017 m. kovo 14 d. Sprendimą *G4S Secure Solutions* (C-157/15, EU:C:2017:203)) arba kiek tai susiję su konkurencijos teisės normų taikymu bažnytinei veiklai tuo atveju, kai ta veikla siekiama ne griežtai religinių tikslų (žr. 2017 m. birželio 27 d. Sprendimą *Congregación de Escuelas Pías Provincia Betania* (C-74/16, EU:C:2017:496, 43 punktą)).

32 Išskirta mano.

37. Pirmiausia reikia atmesti atsakovės pagrindinėje byloje per teismo posėdį pasiūlytą aiškinimą, kad įvertinti, ar toje nuostatoje nurodyta veikla yra asmeninė arba namų ūkio veikla, reikia iš asmens, kurio duomenys yra renkami, pozicijų. Skelbimo veiklą vykdančių bendruomenės narių, kurie atvyksta pas „lankomus“ asmenis į namus, veikla neišvengiamai yra namų ūkio veikla. Nagrinėdamas, ar tam tikra veikla buvo „asmeninė ar namų ūkio veikla“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 95/46 3 straipsnio 2 dalies antrą įtrauką, Teisingumo Teismas niekada nesilaikė tokio požiūrio, nes *visada* žvelgė iš asmens, kuris renka arba, vertinant plačiau, tvarko asmens duomenis, požiūrio taško³³.

38. Taip pat reikia priminti, kad ankstesnis teiginys, jog Direktyvos 95/46 taikymo išimtį, nustatytą jos 3 straipsnio 2 dalies pirmoje įtraukoje, būtina aiškinti griežtai³⁴, taikytinas ir jos antros įtraukos aiškinimui.

39. Be to, iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos matyti, kad Direktyvos 95/46 3 straipsnio 2 dalies antros įtraukos apimtį galima naudingai nustatyti atsižvelgiant į jos 12 konstatuojamąją dalį, kurioje nurodyta, kad tik asmenine ar namų ūkio veikla laikytinas, pavyzdžiui, fizinio asmens vykdomas duomenų tvarkymas susirašinėjant ar saugant adresų sąrašus³⁵. Dėl to „[š]ią išimtį reikia aiškinti kaip numatančią tik tokią veiklą, kuria privatūs asmenys užsiima neperžengdami privataus ar šeimos gyvenimo ribų“³⁶, t. y. kai tvarkymą „duomenų tvarkytojas atlieka išimtinai asmeninėje ar namų ūkio sferoje“³⁷. Teisingumo Teismas mano, kad taip nėra tvarkant asmens duomenis, kai jie skelbiami internete neapibrėžtam asmenų skaičiui³⁸ arba kai „surinktus duomenis siekiama pateikti neapibrėžtam kiekiui asmenų“³⁹. Todėl veiksmas, „nukreiptas į tokiu būdu duomenis tvarkančio asmens privačios sferos išorę“, negali būti laikomas išimtinai asmenine ar namų ūkio veikla, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 95/46 3 straipsnio 2 dalies antrą įtrauką⁴⁰.

40. Iš prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo Teisingumo Teismui nurodytų faktinių aplinkybių matyti, kad skelbimo veikla, kurią vykdančiam, kaip teigiama, renkami lankomų asmenų asmens duomenys, tikrai peržengia duomenis tvarkančio asmens namų ūkio sferos ribas, nes pati skelbimo veikla yra santykių su iš esmės nepažįstamais ir to paties tikėjimo kaip skelbėjas neišpažįstančiais asmenimis užmezgimas. Priešingai nei, pavyzdžiui, pildant adresų sąrašą, vykdančiam skelbimo veiklą neišvengiamai „susiduriama“ su asmens namų ūkio ir šeimos vieneto atžvilgiu išorine sfera. Dėl renkamų duomenų (jie apima duomenis, kuriems suteikiama geresnė apsauga pagal Direktyvą 95/46⁴¹) pobūdžio taip pat reikia aiškiai atskirti juos nuo Direktyvos 95/46 12 konstatuojamojoje dalyje pateikto pavyzdžio.

41. Iš tų pačių faktinių aplinkybių taip pat matyti, kad, sprendžiant iš pirmojo prejudicinio klausimo formuluotės, religinei bendruomenei ir parapijoms, organizuojančioms skelbimo veiklą, būtinai reikia daryti išvadą, kad peržengiama ne tik skelbimo veiklą vykdančių asmenų namų ūkio sfera, bet ir jų privataus gyvenimo sfera.

33 Žr. 2014 m. gruodžio 11 d. Sprendimą *Ryneš* (C-212/13, EU:C:2014:2428, 31 ir 33 punktai).

34 Žr. šios išvados 29 punktą.

35 Žr. 2003 m. lapkričio 6 d. Sprendimą *Lindqvist* (C-101/01, EU:C:2003:596, 46 punktas) ir 2008 m. gruodžio 16 d. Sprendimą *Satakunnan Markkinapörssi ir Satamedia* (C-73/07, EU:C:2008:727, 43 punktas).

36 2003 m. lapkričio 6 d. Sprendimas *Lindqvist* (C-101/01, EU:C:2003:596, 47 punktas).

37 2014 m. gruodžio 11 d. Sprendimas *Ryneš* (C-212/13, EU:C:2014:2428, 31 punktas).

38 2003 m. lapkričio 6 d. Sprendimas *Lindqvist* (C-101/01, EU:C:2003:596, 47 punktas).

39 2008 m. gruodžio 16 d. Sprendimas *Satakunnan Markkinapörssi ir Satamedia* (C-73/07, EU:C:2008:727, 44 punktas).

40 2014 m. gruodžio 11 d. Sprendimas *Ryneš* (C-212/13, EU:C:2014:2428, 33 punktas). Norėčiau pasakyti, kad, manau, labai gaila, jog Reglamento Nr. 2016/679 18 konstatuojamoji dalis, pagal kurią asmeninė ar namų ūkio veikla yra nesusijusi „su profesine ar komercine veikla“, sukėlė painiavą, nes galima manyti, kad jeigu veikla nėra nei profesinė, nei komercinė, ji būtinai yra asmeninė ar namų ūkio prižiūros veikla, todėl nepatenka į reglamento taikymo sritį. Dėl tokio išaiškinimo akivaizdžiai kiltų pavojus Sąjungos teisės aktais suteikiamos apsaugos lygiui, nes į Reglamento Nr. 2016/679 taikymo sritį nebepatektų, pavyzdžiui, savanoriška veikla.

41 Žr. Direktyvos 95/46 8 straipsnio 1 dalį.

42. Atsižvelgiant į skelbimo veiklos mastą Sąjungoje⁴² ir į tai, kad ją vykdydamas duomenų tvarkytojas privalo peržengti privataus ir šeimos gyvenimo ribas, kad nuvyktų į jo artimųjų ratui nepriklausančių asmenų namus, religinės bendruomenės narių vykdomas asmens duomenų rinkimas ir tvarkymas, susijęs su skelbimo „nuo durų iki durų“ veikla, negali nepatekti į Direktyvos 95/46 taikymo sritį pagal jos 3 straipsnio 2 dalies antrą įtrauką.

43. Toks aiškinimas visiškai atitinka reikalavimus, kad Direktyvos 95/46 taikymo išimtis turi būti aiškinamos siaurai, apsiribojant tuo, kas griežtai būtina, ir visiškai atitinka šios direktyvos tikslą užtikrinti aukštą fizinių asmenų pagrindinių teisių ir laisvių, ypač jų privataus gyvenimo, apsaugos lygį tvarkant asmens duomenis⁴³.

44. Vis dėlto dar reikia patikrinti, ar tokiu išaiškinimu nepažeidžiamos kitos pagrindinės teisės, su kuriomis turi derėti privataus gyvenimo ir asmens duomenų apsauga⁴⁴, ir ar juo užtikrinama minėtos apsaugos ir religijos laisvės, kurios išdava yra skelbimo laisvė, tinkama pusiausvyra. Nors iki šiol Teisingumo Teismas nusprendė, kad Direktyvos 95/46 nuostatos būtinai turi būti aiškinamos atsižvelgiant į pagrindines teises, įtvirtintas Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijoje⁴⁵ (toliau – Chartija), nurodant tik jos 7 ir 8 straipsnius⁴⁶, vis dėlto taip pat akivaizdu, kad reikia laikytis ir kitų Chartijos nuostatų.

45. Taigi, Chartijos 10 straipsnio 1 dalyje nustatyta: „Kiekvienas asmuo turi teisę į religijos laisvę. Ši teisė apima laisvę keisti savo religiją ar tikėjimą, taip pat laisvę išpažinti ir skelbti savo religiją ar tikėjimą tiek vienam, tiek kartu su kitais, viešai ar privačiai, laikant pamaldas, mokant tikėjimo, jį praktikuojant ar atliekant apeigas.“ Chartijos 10 straipsnio išaiškinimuose⁴⁷ nurodyta, kad ši teisė atitinka Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos, pasirašytos 1950 m. lapkričio 4 d. Romoje (toliau – EŽTK), 9 straipsnyje įtvirtintą teisę ir kad, remiantis Chartijos 52 straipsnio 3 dalimi, jos esmė ir taikymo sritis yra tokia pati. Todėl religijos laisvė gali būti ribojama tik laikantis sąlygų, nustatytų EŽTK 9 straipsnio 2 dalyje, t. y. bet kokie apribojimai turi būti numatyti įstatyme, būti būtini demokratinėje visuomenėje siekiant jos apsaugos interesų, viešajai tvarkai, žmonių sveikatai ar moralei arba kitų asmenų teisėms ir laisvėms apsaugoti.

46. Pirmoji išvada, kurią galima padaryti iš EŽTK 9 straipsnio 2 dalies, yra ta, kad, priešingai nei rezultatas, kurį pateikdama savo argumentus pasiekė atsakovė pagrindinėje byloje, religijos laisvė ir su ja susijusi laisvė skelbti savo įsitikinimus, kad ir kokios svarbios jos būtų, vis dėlto nėra „pagrindinė metateisė“, užimanti aukštesnę hierarchinę padėtį nei visos kitos, ir jokių būdu negali būti pažeista. Todėl skelbimo laisvės derinimas su privataus gyvenimo apsauga yra ne tik įmanomas, bet ir būtinas, siekiant apsaugoti „kitų teises ir laisves“, kaip to reikalaujama šia nuostata.

42 Pažymėsiu, kad visiškai pritariu Teisingumo Teismo posėdyje išreikštai atsakovės pagrindinėje byloje pozicijai, kad religinės bendruomenės nariai skelbimo veikloje dalyvauja savanoriškai, esant reikalui, atsiliepdami į dieviškąjį pašaukimą, už kurį pati bendruomenė ir pačios parapijos neatsakingos, todėl skelbimo veikla gali būti sėkmingai vykdoma nesant jokios bendruomenės struktūros. Vis dėlto diskusija kilo ne dėl to, nes, sprendžiant iš prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo atlikto faktinių aplinkybių įvertinimo, šiuo atveju tokia struktūra egzistuoja ir ketina sudaryti palankias sąlygas skelbimo veiklai vykdyti, jai skatinti ir organizuoti.

Be to, kvalifikuojant pagrindinėje byloje nagrinėjamą veiklą, reikia remtis generalinio advokato A. Tizzano išvada byloje *Lindqvist* (C-101/01, EU:C:2002:513), kurioje buvo atmesta galimybė, kad ieškovės pagrindinėje byloje vykdyta tikėjimo mokymo veikla galėtų patekti į Direktyvos 95/46 3 straipsnio 2 dalies antros įtraukos taikymo sritį, būtent dėl to, kad ši veikla turėjo „didelę socialinę reikšmę“ parapijos bendruomenei (žr. minėtos išvados 34 punktą). Sutinku su jo netiesiogiai išreikšta mintimi, kad religinė bendruomenė nėra jos narių asmeninės ar namų sferos pratęsimas, nors bet koks religijos pasirinkimas yra labai intymus dalykas.

43 Žr. 2014 m. gegužės 13 d. Sprendimą *Google Spain ir Google* (C-131/12, EU:C:2014:317, 66 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija) ir 2017 m. kovo 9 d. Sprendimą *Manni* (C-398/15, EU:C:2017:197, 37 punktą).

44 Pagal analogiją žr. 2008 m. gruodžio 16 d. Sprendimą *Satakunnan Markkinapörssi ir Satamedia* (C-73/07, EU:C:2008:727, 53 punktą).

45 OL C 303, 2007, p. 1.

46 Žr. 2014 m. gruodžio 11 d. Sprendimą *Ryneš* (C-212/13, EU:C:2014:2428) 29 punktą ir 2017 m. kovo 9 d. Sprendimą *Manni* (C-398/15, EU:C:2017:197, 39 punktą). Dėl laikotarpio iki Chartijos įsigaliojimo žr. 2003 m. gegužės 20 d. Sprendimą *Österreichischer Rundfunk ir kt.* (C-465/00, C-138/01 ir C-139/01, EU:C:2003:294, 68 punktą).

47 OL C 303, 2007, p. 17.

47. Dėl religijos laisvės Europos Žmogaus Teisių Teismas (toliau – EŽTT) yra nusprendęs, kad, nors ji „yra visų pirma vidinio įsitikimo dalykas, ji taip pat reiškia laisvę individualiai ir asmeniškai arba kolektyviai, viešai ir su tą patį tikėjimą išpažįstančiais asmenimis skelbti savo religinius įsitikinimus. Be to, [EŽTT] jau turėjo progą įtvirtinti neigiamas teises pagal [EŽTK] 9 straipsnį, visų pirma teisę neišpažinti ir nepraktikuoti jokios religijos.“⁴⁸

48. Tačiau atliekama skelbimo „nuo durų iki durų“ veikla, manau, nekelti tiesioginės grėsmės EŽTT praktikoje apibrėžtam neigiamam religijos laisvės aspektui. Norėčiau pridurti, kad, mano nuomone, neigiamų skelbimo laisvės aspektų negali būti, nes dėl jos pobūdžio neišvengiamai bandoma įtikinti to paties tikėjimo ar apskritai jokio tikėjimo neišpažįstantį asmenį. Jei galiu taip pasakyti, skelbimo laisvė neišvengiamai reiškia, kad esama „tikslinės“ visuomenės, kuri negali turėti neigiamos teisės, kad jai nebūtų pamokslaujama, kad jos atžvilgiu nebūtų vykdomas prozelitizmas, nes tokiu atveju ši laisvė netektų esmės, kaip ir galimi jos padariniai, kurie taip pat saugomi pagal EŽTK 9 straipsnį ir pagal Chartijos 10 straipsnio 1 dalį, kurioje įtvirtinta laisvė pakeisti religiją⁴⁹.

49. Taip pat nemanau, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo aprašyta skelbimo „nuo durų iki durų“ veikla peržengė EŽTT nustatytas ribas, pagal kurias prozelitizmas draudžiamas tiksliai tuo atveju, kai juo piktnaudžiaujama⁵⁰ arba kai jis vykdomas nesąžiningai⁵¹.

50. Siekiant, kad šios išvados 42 punkte pateiktas Direktyvos 95/46 3 straipsnio 2 dalies antros įtraukos išaiškinimas būtų iš dalies pakeistas atsižvelgiant į EŽTK 9 straipsnį ir atitinkamai į Chartijos 10 straipsnio 1 dalį, pažymėtina, kad, jeigu pagrindinėje byloje nagrinėjama veikla būtų taikomos minėtos direktyvos taisyklės, būtų nepateisinamai arba neproporcingai kišamasi į skelbimo laisvę. Man sunku nustatyti, ar šiuo metu nagrinėjamu atveju tokio kišimosi būta, nes užrašų darymas ir perdavimas religinėje bendruomenėje neturi nieko bendra su skelbimo veikla. Vis dėlto, darant prielaidą, kad toks kišimasis bus nustatytas, liktų tik patikrinti, ar jis yra nustatytas pagal įstatymą ir būtinas demokratinėje visuomenėje norint pasiekti teisėtą tikslą – apsaugoti kitų asmenų teises ir laisves. Vis dėlto tariamas kišimasis, nulemtas būtinybės laikytis Direktyvoje 95/46 nustatytų reikalavimų, iš tiesų yra numatytas įstatyme, nes, remiantis Direktyva 95/46 ir dėl pirmiau nurodytų priežasčių jis yra būtinas demokratinėje visuomenėje siekiant apsaugoti kitų asmenų teises, ypač teisę į privatą gyvenimą ir teisę į lankomų asmenų asmens duomenų apsaugą, ir šioms teisėms būtina skirti vienodą dėmesį.

51. Taigi, remiantis Chartijos 10 straipsnio 1 dalyje nustatyta apsauga negalima kvestionuoti teiginio, kad bendruomenės narių vykdoma skelbimo „nuo durų iki durų“ veikla nėra išimtinai asmeninio ar namų ūkio veiklos, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 95/46 3 straipsnio 2 dalies antrą įtrauką, pobūdžio.

52. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į pirmąjį prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo prejudicinį klausimą reikia atsakyti, kad skelbimo „nuo durų iki durų“ veikla, kokia nagrinėjama pagrindinėje byloje, nėra tik asmeninė ar namų ūkio priežiūros veikla, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 95/46 3 straipsnio 2 dalies antrą įtrauką.

48 2008 m. vasario 21 d. EŽTT sprendimas *Alexandridis prieš Graikiją* (CE:ECHR:2008:0221JUD001951606, 32 punktas ir minėta jurisprudencija).

49 Žr. 1993 m. gegužės 25 d. EŽTT sprendimą *Kokkinakis prieš Graikiją*, (CE:ECHR:1993:0525JUD001430788, 31 punktas).

50 Žr. 1993 m. gegužės 25 d. EŽTT sprendimą *Kokkinakis prieš Graikiją* (CE:ECHR:1993:0525JUD001430788, 48 punktas). „Visų pirma, reikia atskirti krikščionybės liudijimą nuo piktnaudžiavimo prozelitizmu: pirmasis yra tikroji evangelizacija, kuri Pasaulinės bažnyčių tarybos 1956 m. pranešime apibūdinama kaip „pagrindinis uždavinys“ ir „kiekvieno krikščionio ir kiekvienos bažnyčios atsakomybė“. Antrasis atspindi tokio liudijimo korupciją ar deformaciją. Tai gali būti „veikla, kurią vykdančiam siūloma materialinė ar socialinė nauda, siekiant užtikrinti priklausymą [tam tikrai] bažnyčiai arba [daromas] pernelyg didelis spaudimas nelaimės ištiktiems asmenims arba skurdžiai gyvenantiems asmenims“, kaip nurodyta tame pačiame pranešime, ar net panaudoti smurtą arba „smegenų plovimo“ metodus; apskritai tai nedera su pagarba kito asmens teisei į minties, sąžinės ir religijos laisvę <...>“.

51 1998 m. vasario 24 d. EŽTT sprendimas *Larissis ir kiti prieš Graikiją* (CE:ECHR:1998:0224JUD002337294, 45 punktas). „[EŽTT] pirmiausia pabrėžė, kad, nors religijos laisvė pirmiausia yra apsisprendimo dalykas, iš jos kyla ir laisvė „išpažinti savo tikėjimą“, įskaitant teisę bandyti įtikinti savo artimuosius, pavyzdžiui, pasitelkiant „mokymą“. Tačiau 9 straipsniu vis dėlto nesuteikiama apsauga bet kokiam veiksmui, grindžiamam religija ar tikėjimu ar jais įkvėptam. Taigi, juo nesuteikiama apsauga nesąžiningam prozelitizmui, kaip veiklai, kuria suteikiama materialinė ar socialinė nauda arba piktnaudžiaujant daromas spaudimas, siekiant padidinti tam tikros bažnyčios narių skaičių“.

2. Dėl antrojo klausimo

53. Užduodamas antrąjį prejudicinį klausimą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia, kad Teisingumo Teismas išnagrinėtų Direktyvos 95/46 taikymo sritį, šiuo atveju – jos 3 straipsnio 1 dalies, kurioje teigiama, kad ši direktyva „taikoma <...> tvarkant asmens duomenis <...>, kai tie duomenys sudaro arba yra skirti sudaryti rinkmenų sistemos [susisteminto rinkinio] dalį“. Kadangi atrodo neiginčytina, kad bendrijos narių surinktų duomenų tvarkymas – bent iš dalies – nėra automatizuotas, Direktyva 95/46 bus taikoma tik tuo atveju, jeigu bus sudarytas susistemintas rinkinys, Direktyvos 95/46 2 straipsnio c punkte apibrėžtas kaip „bet kuris susistemintas pagal specialius kriterijus prieinamų asmens duomenų rinkinys, kuris gali būti centralizuotas, decentralizuotas arba suskirstytas funkciniu ar geografiniu pagrindu“. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad pagal Asmens duomenų įstatymą aplinkybė, kad nėra konkrečių duomenų lapų, konkrečių sąrašų ar panašių paieškos sistemų, yra kliūtis bendruomenės narių tvarkomus duomenis laikyti „susistemintu rinkiniu“. Tačiau minėtas teismas kelia klausimą, ar faktinė aplinkybė, kad būtų galima lengvai atlikti jų paiešką ir vėliau jais pasinaudoti be pernelyg didelių sąnaudų (du Asmens duomenų įstatyme nustatyti kriterijai), yra svarbi tokiam kvalifikavimui.

54. Atsakovė pagrindinėje byloje dar kartą pabrėžė, kad antrasis klausimas yra labai teorinis, nes nebuvo patvirtinta, kad bendruomenės nariai, vykdydami skelbimo „nuo durų iki durų“ veiklą, iš tikrųjų daro užrašus, ir tai matyti iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą motyvų. Dėl šio pakartotinio pabrėžimo darau nuorodą į šios išvados 25 ir paskesnius punktus. Atsižvelgiant į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo analizę toliau išdėstyti samprotavimai grindžiami prielaida, kad bendruomenės nariai, vykdydami tą veiklą, gali užsirašyti pastabas.

55. Svarbu vėl sutelkti analizę į Direktyvą 95/46 ir į joje pateiktą susisteminto rinkinio apibrėžtį. Direktyvos 95/46 2 straipsnio c punktas, kurio tekstas yra gana painus⁵², turėtų būti aiškinamas atsižvelgiant į tos pačios direktyvos 27 konstatuojamąją dalį, kurioje teigiama, kad, pirma, duomenų apsaugos taikymo sritis negali priklausyti nuo taikomų metodų, nes priešingu atveju iškiltų rimta teisės aktų apėjimo grėsmė, ir, antra, kiek tai susiję su rankiniu duomenų tvarkymu, ši direktyva taikoma tik rinkmenų sistemoms, kurios turi būti sistemiškai išdėstytos pagal apibrėžtus su asmenimis susijusius kriterijus, leidžiančius lengvai gauti asmens duomenų. Be to, įvairius kriterijus, leidžiančius nustatyti susisteminto asmens duomenų rinkinio sudedamąsias dalis ir įvairius kriterijus, kuriais reglamentuojama prieiga prie tokio susisteminto duomenų rinkinio, gali nustatyti kiekviena valstybė narė.

56. Pagal Teisingumo Teismo jurisprudenciją Direktyvos 95/46 3 straipsnio 1 dalyje jos taikymo sritis apibrėžta labai plačiai⁵³. Todėl nereikėtų šios nuostatos aiškinti taip, kad iškiltų grėsmė Direktyva 95/46 suteikiamai aukšto lygio apsaugai.

57. Manau, kad, nepaisant akivaizdžios decentralizacijos⁵⁴, prireikus bendruomenės narių daromi užrašai gali sudaryti „susistemintą rinkinį“, kaip tai suprantama pagal Direktyvą 95/46. Vienas iš pagrindinių kriterijų, kuriais grindžiamas tas duomenų rinkinys, yra geografinis kriterijus. Tam tikra prasme kriterijumi, kuriuo apibrėžiamas duomenų rinkinys, tampa pats narys, nes bendruomenė nustato geografinius sektorius. Taigi ji žino, kad tam tikrame kvartale gyvenančio tam tikro asmens duomenis galėjo surinkti tam tikras jos narys. Darant prielaidą, kad bendruomenė nenurodo savo nariams, kokius duomenis rinkti, duomenų pobūdį *de facto* galima numanyti atsižvelgiant į siekiamą tikslą, t. y. pasirengimą vėlesniems apsilankymams. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas Teisingumo Teismui nurodė, kad tai buvo pavardė, adresas ir pokalbio turinio santrauka, visų pirma informacija apie religinius įsitikinimus ir šeimos padėtį. Tokia duomenų sistema, nors ji nėra itin

⁵² Reglamente 2016/679 nepateikiamas joks paaiškinimas, kuriuo būtų patvirtintos Direktyvos 95/46 2 straipsnio c punkto ir 3 straipsnio 1 dalies nuostatos (žr. Reglamente Nr. 2016/679 2 straipsnio 1 dalį ir 4 straipsnio 6 punktą).

⁵³ 2003 m. gegužės 20 d. Sprendimas *Österreichischer Rundfunk ir kt.* (C-465/00, C-138/01 ir C-139/01, EU:C:2003:294, 43 punktas).

⁵⁴ Bet kuriuo atveju ja remiantis negalima atmesti tikimybės, kad „susisteminto rinkinio“, kaip tai suprantama pagal Direktyvą 95/46, būta.

išbaigta, užtikrinama lengva prieiga prie surinktų duomenų. Joje taip pat išsaugomi išiminti bendruomenės vykdomos skelbimo veiklos duomenys, ir nesunku išvaizduoti, kad tuo atveju, jeigu vienas iš jos narių persikeltų gyventi kitur, jis galėtų perduoti surinktą informaciją naujam nariui, kuris užimtų jo vietą atitinkamame geografiniame sektoriuje. Taigi, duomenų prieinamumo sąlyga yra įvykdyta⁵⁵.

58. Tokiomis aplinkybėmis atrodo, kad pagal Suomijos teisės aktus reikalaujama didesnio išbaigtumo nei pagal Direktyvą 95/46, kur „susistemintas rinkinys“ apibūdintas tik kaip kartoteka, registras ar bet kokia kita panaši paieškos sistema. Todėl negalima atmesti galimybes, kad Asmens duomenų įstatyme nustatytas papildomas apribojimas, palyginti su Direktyva 95/46. Tačiau prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas tokio klausimo Teisingumo Teismui nepateikė ir jam, gavus Teisingumo Teismo atsakymą į antrąjį klausimą, reikės pačiam pasidaryti išvadas, taip pat ir dėl savo nacionalinės teisės.

59. Taigi, reikia konstatuoti, kad Direktyvos 95/46 3 straipsnio 1 dalis, siejama su minėtos direktyvos 2 straipsnio c punktu, turi būti aiškinama taip, kad visi asmens duomenys, religinės bendruomenės narių surinkti neautomatizuotomis priemonėmis, vykdant pagrindinėje byloje nagrinėjamą veiklą pagal apibrėžtą geografinį paskirstymą ir siekiant tikslo pasirengti kitiems apsilankymams pas asmenis, su kuriais užsimezgė dvasinis dialogas, gali sudaryti rinkmenų sistemą.

3. Dėl kartu nagrinėtinų trečiojo ir ketvirtojo klausimų

60. Savo trečiuoju ir ketvirtuoju klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės prašo Teisingumo Teismo nustatyti, ar Direktyvos 95/46 2 straipsnio d punktas turi būti aiškinamas taip, kad religinė bendruomenė, organizuojanti skelbimo veiklą, kurią vykdant renkami tik skelbėjams prieinami asmens duomenys, gali būti laikoma „duomenų valdytoja“, kaip tai suprantama pagal šią direktyvą. Teisinio kvalifikavimo tikslais prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat teiraujasi, ar bendruomenė turi būti parengusi konkrečius dokumentus, kaip antai savo nariams skirtas rašytines instrukcijas, ar gali pakakti to, kad bendruomenė galėtų iš tikrųjų valdyti savo narių veiklą.

61. Prieš pradėdamas analizę norėčiau pateikti preliminarią pastabą. Atsakovė pagrindinėje byloje tiek savo rašytinėse, tiek savo žodinėse pastabose, kurias pateikė Teisingumo Teismui, neigė, kad yra jos narių surinktų „duomenų valdytoja“, kaip tai suprantama pagal Direktyvą 95/46, ir išreiškė tam tikrą nepritarimą, kai buvo nurodyta, kad jos nariai veikia pagal jos nurodymus, o ne atsiliepdami į dieviškąjį pašaukimą. Tačiau, kartoju, nagrinėjamu atveju negalima Direktyvos 95/46 taikytinumo nustatymui nagrinėjamu atveju, kaip ir galimam bendruomenės pripažinimui „duomenų valdytoja“ pagal šią direktyvą, priskirti apimties, kuri būtų platesnė už tų sąvokų apibrėžtį – pateiktinas teisinis jų kvalifikavimas. Iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos matyti, kad, kaip nustatyta Direktyvoje 95/46, duomenų valdytojas „turi užtikrinti, kiek tai patenka į jo atsakomybės, kompetencijos ir galimybių sritį, kad nagrinėjamas duomenų tvarkymas atitiktų Direktyvos 95/46 reikalavimus, kad joje numatytos garantijos galėtų būti visiškai veiksmingos, ir kad būtų galima užtikrinti veiksmingą ir visapusišką duomenų subjektų apsaugą, be kita ko, jų teisę į privataus gyvenimo gerbimą“⁵⁶. Tai reiškia, kad kalbama apie teisinį kvalifikavimą, o ne apie bendruomenės vaidmens ar skelbimo veiklos kilmės pagrindo kvestionavimą.

62. Taigi, dabar reikia pereiti prie analizės

⁵⁵ Taip pat žr. prašymo priimti prejudicinį sprendimą 6 punktą.

⁵⁶ 2014 m. gegužės 13 d. Sprendimas *Google Spain ir Google* (C-131/12, EU:C:2014:317, 38 punktas).

63. Kaip apibrėžta Direktyvos 95/46 2 straipsnio d punkte, duomenų valdytojas yra „fizinis arba juridinis asmuo, valdžios institucija, agentūra ar bet kuris kitas organas, kuris vienas ar drauge su kitais nustato duomenų tvarkymo tikslus ir priemones, tvarkant asmens duomenis“. Iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos matyti, kad ši sąvoka turi būti apibrėžta plačiai, siekiant užtikrinti veiksmingą ir visapusišką duomenų apsaugos tikslą, nustatytą Direktyvoje 95/46⁵⁷, atsižvelgiant į lemiamą duomenų valdytojo vaidmenį Direktyva 95/46 nustatytoje sistemoje⁵⁸.

64. „29 straipsnio“ duomenų apsaugos darbo grupė (toliau – 29 straipsnio darbo grupė)⁵⁹ mano, kad duomenų valdytojo apibrėžtis, kaip ji suprantama pagal Direktyvos 95/46 2 straipsnio d punktą, suformuluota „remiantis ne formalių aspektų, o faktų analize“⁶⁰ ir kad ja siekiama atsakyti į „klausimus „kodėl“ ir „kaip“ vykdoma tam tikra duomenų tvarkymo veikla“⁶¹.

65. Taigi, reikia išnagrinėti, ar bendruomenė nustato savo narių surinktų duomenų tvarkymo tikslus ir būdus. Šiuo tikslu reikia pažymėti, kad iš trečiojo prejudicinio klausimo teksto matyti, jog bendruomenė „organizuoja“ veiklą, kurią vykdant jos nariai renka asmens duomenis, nes ji paskiria skelbėjams veiklos sritis, stebi tų skelbėjų veiklą⁶² ir registruoja asmenis, kurie nepageidauja, kad pas juos būtų lankomasi. Visi šie aspektai rodo, kad skelbimo veiklą bendruomenė vykdo centralizuotai. Tokiomis aplinkybėmis sudėtinga toliau teigti, kad ši veikla ir prirėikus kartu su ja vykdomas asmens duomenų rinkimas yra išimtinai individuali veikla, visiškai nesusijusi su bendruomene⁶³.

66. Mano nuomone, yra pakankamai įrodymų – atsižvelgiant į tai, kad būtina plačiai aiškinti sąvoką „duomenų valdytojas“, kaip ji suprantama pagal Direktyvą 95/46, ir užtikrinti aukšto lygio apsaugą, – kad būtų galima manyti, kad bendruomenės narių surinktų asmens duomenų tvarkymo tikslą nustato bendruomenė, ir kad tai yra nuolatinis siekis padidinti tam tikrą tikėjimą išpažįstančiųjų skaičių, tuo tikslu užtikrinant didesnę skelbimo veiklos veiksmingumą ir tam reikalingą optimalų pasirengimą apsilankymams.

67. Vertinant tai, kad priemonės nustato bendruomenė, man atrodo, šį faktą sudėtinga nugincyti, kiek tai susiję su laikotarpiu, kai bendruomenė pateikdavo savo nariams formas, o savo leidinyje publikuotuose straipsniuose duodavo labai konkrečius nurodymus dėl užrašų darymo. Nors atrodo, kad formų naudojimas nutrauktas, noriu atkreipti dėmesį į tai, kad patys leidiniai vis dar yra prieinami internete, o nurodymai dėl užrašų darymo dar buvo duodami ir po pagrindinėje byloje ginčijamo sprendimo priėmimo⁶⁴.

57 Žr. 2014 m. gegužės 13 d. Sprendimą *Google Spain ir Google* (C-131/12, EU:C:2014:317, 34 punktas).

58 Žr. generalinio advokato Y. Bot išvadą byloje *Wirtschaftsakademie Schleswig-Holstein* (C-210/16, EU:C:2017:796, 44 punktas).

59 Kaip matyti iš pavadinimo, tai yra darbo grupė dėl asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis, įsteigta pagal Direktyvos 95/46 29 straipsnį, kurios nuomonės yra tik patariamojo pobūdžio (žr. minėtos direktyvos 29 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą).

60 2010 m. vasario 16 d. 29 straipsnio darbo grupės Nuomonė 1/2010 dėl sąvokų „duomenų valdytojas“ ir „duomenų tvarkytojas“ (00264/10/FR, WP 169, p. 1).

61 2010 m. vasario 16 d. 29 straipsnio darbo grupės Nuomonė 1/2010 dėl sąvokų „duomenų valdytojas“ ir „duomenų tvarkytojas“ (00264/10/FR, WP 169, p. 14).

62 Iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad bendruomenė turi registrą, kuriame nurodomas bendruomenės nario išplatintų bendruomenės leidinių skaičius ir skelbimo veiklai skirtas jo laikas.

63 Per posėdį Teisingumo Teisme Komisija tvirtino, ir atsakovė pagrindinėje byloje to neneigė, kad dalyvavimas skelbimo veikloje yra reikalavimas, kurį reikia įvykdyti siekiant gauti krikštą.

64 Nors prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi priimti sprendimą dėl svarbių faktinių aplinkybių šioje byloje, atlikus greitą paiešką bendruomenės interneto svetainėje, kur informacija skelbiama įvairiomis kalbomis, įskaitant suomių kalbą, ir visų pirma jos leidinio archyve, aiškėja, kad bendruomenė ne tik organizuoja skelbimo veiklą, duodama jai vykdyti reikalingus patarimus, bet ir ragina vykdant šią veiklą užsirašyti pastabas; žr., pvz., leidinio *Mūsų Karalystės tarnyba* 2014 m. sausio mėn. numerio 3 puslapyje esančią pastraipą, pavadintą „Laistyk tiesos sėklas“ („Užsirašyk, kada apsilankei, kokius palikai leidinius, kokia tema kalbėjotės ir kokias Biblijos eilutes aptarėte“) (lietuvių kalba skelbiama puslapyje <https://www.jw.org/lt/leidiniai/karalystes-tarnyba/>, o suomių kalba <https://www.jw.org/fi/julkaisut/valtakunnan-palvelukseemme/>).

68. Bet kuriuo atveju prejudicinis klausimas grindžiamas prielaida, kad rašytinių nurodymų nebuvo. Siekiant nustatyti „duomenų valdytoją“, kaip tai suprantama pagal Direktyvą 95/46, esu linkęs manyti, kaip ir Suomijos, Čekijos ir Italijos vyriausybės, kad dėl pernelyg formalaus požiūrio būtų lengva apeiti Direktyvos 95/46 nuostatas, todėl reikia remtis analize, kuri būtų daugiau grindžiama ne formaliu, o faktiniu aplinkybių nagrinėjimu, siekiant įvertinti, ar bendruomenė iš tikrųjų atlieka tam tikrą vaidmenį nustatant duomenų tvarkymo tikslus ir būdus.

69. Toks aiškinimas grindžiamas ir Direktyvos 95/46 2 straipsnio d punkto tekstu, kuriame nėra jokios aiškios nuorodos į reikalavimą nurodymus pateikti raštu. Atrodo, kad tokią pat prasmę šiai nuostatai priskiria ir 29 straipsnio darbo grupė, t. y. kad, siekiant nustatyti, kas yra duomenų valdytojas, gali pakakti nustatyti įtaką *de facto*⁶⁵.

70. Akivaizdu, kad pareiga nustatyti, jog iš tikrųjų įtakos būta, tenka ne Teisingumo Teismui, o prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui. Tačiau pastarasis turėtų atkreipti dėmesį į tai, kad sąvoka „duomenų valdytojas“, kaip ji suprantama pagal Direktyvą 95/46, turi būti apibrėžta plačiai. Nors ką tik padariau išvadą, kad negalima reikalauti rašytinių nurodymų buvimo, kad minėta sąvoka nebūtų aiškinama laikantis per griežtai formalaus požiūrio, faktinio poveikio buvimas turėtų būti vertinamas pagal standartus, kuriuos būtų galima pagrįstai patikrinti. Šiuo atžvilgiu turiu pripažinti, kad manęs neįtikina Komisijos pozicija, pagal kurią prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turėtų įsitikinti, kad bendruomenės nurodymus jos nariai vertina kaip „moraliniu požiūriu pakankamai privalomus“.

71. Dėl klausimo, ar duomenų valdytojas būtinai turi turėti prieigą prie minėtų duomenų, dar kartą pažymiu, kad toks reikalavimas nėra įtvirtintas Direktyvoje 95/46. 29 straipsnio darbo grupė taip pat yra įsitikinusi, kad, nors asmuo negali tiesiogiai įvykdyti tokių visų duomenų valdytojui nustatytų pareigų, kaip teisė turėti prieigą, negalima atmesti galimybės, kad jis gali būti duomenų valdytojas⁶⁶. Direktyvoje 95/46 aiškiai nustatyta, kad tokiomis aplinkybėmis atsakomybė gali būti prisiimama drauge su kitais⁶⁷. Taigi visiškai pritariu generalinio advokato Y. Bot išreikštai pozicijai, kad „aiškinimas, jog esą egzistuoja vienas subjektas, prižiūrintis visus duomenų tvarkymo aspektus, gali sukurti didelių spragų asmens duomenų apsaugos srityje“⁶⁸.

72. Todėl analizę užbaigsiu nurodydamas, kad tuo atveju, jeigu pagrindinėje byloje būtų nustatyta bendruomenės atsakomybė, niekas netrukdytų kartu pripažinti ir bendruomenės narių bendros atsakomybės, nes „[š]io bendro valdymo vertinimas turėtų atitikti vieno subjekto valdymo vertinimą – reikėtų laikytis savarankiško ir praktinio požiūrio ir atkreipti dėmesį į tai, ar duomenų tvarkymo tikslus ir pagrindinius jų tvarkymo būdų aspektus nustato daugiau kaip viena šalis. Tačiau bendro valdymo atveju šalių dalyvavimas nustatant duomenų tvarkymo tikslus ir būdus gali būti įvairaus pobūdžio ir nebūtinai vienodo lygio.“⁶⁹ Tačiau iš bylos aplinkybių, kurias Teisingumo Teismui nurodė prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, atrodo, matyti, kad bendruomenės nariai turi galimybę daryti konkrečią įtaką duomenų tvarkymo būdams (nustatydami asmenis, pas kuriuos lankysis, nusprenddami, ar verta daryti užrašus, rinkdamiesi užrašų rinkmenas, nustatydami renkamų duomenų apimtį ir t. t.).

65 2010 m. vasario 16 d. 29 straipsnio darbo grupės Nuomonė 1/2010 dėl sąvokų „duomenų valdytojas“ ir „duomenų tvarkytojas“ (00264/10/FR, WP 169, p. 9). Šiuo klausimu taip pat žr. generalinio advokato Y. Bot išvadą byloje *Wirtschaftsakademie Schleswig-Holstein* (C-210/16, EU:C:2017:796, 46 punktas).

66 2010 m. vasario 16 d. 29 straipsnio darbo grupės Nuomonė 1/2010 dėl sąvokų „duomenų valdytojas“ ir „duomenų tvarkytojas“ (00264/10/FR, WP 169, p. 23).

67 Žr. 2010 m. vasario 16 d. 29 straipsnio darbo grupės Nuomonė 1/2010 dėl sąvokų „duomenų valdytojas“ ir „duomenų tvarkytojas“ (00264/10/FR, WP 169, p. 23).

68 Generalinio advokato Y. Bot išvada byloje *Wirtschaftsakademie Schleswig-Holstein* (C-210/16, EU:C:2017:796, 62 punktas).

69 2010 m. vasario 16 d. 29 straipsnio darbo grupės Nuomonė 1/2010 dėl sąvokų „duomenų valdytojas“ ir „duomenų tvarkytojas“ (00264/10/FR, WP 169, p. 35).

73. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, siūlau Teisingumo Teismui atsakyti taip: Direktyvos 95/46 2 straipsnio d punktas turi būti aiškinamas taip, kad skelbimo veiklą, kurią vykdančios renkami asmens duomenys, organizuojanti religinė bendruomenė gali būti laikoma duomenų valdytoja, nepaisant to, kad ji pati neturi prieigos prie asmens duomenų, kuriuos renka jos nariai. Siekiant nustatyti „duomenų valdytoją“, kaip tai suprantama pagal Direktyvą 95/46, nėra reikalaujama, kad rašytinės instrukcijos egzistuotų, tačiau reikia konstatuoti, esant reikalui remiantis įrodymų visuma, kad valdytojas turi galimybę faktiškai daryti įtaką asmens duomenų rinkimo ir tvarkymo veiklai, o tai patikrinti turi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

IV. Išvada

74. Atsižvelgdamas į visa tai, kas išdėstyta, siūlau Teisingumo Teismui taip atsakyti į *Korkein hallinto-oikeus* (Vyriausiasis administracinis teismas, Suomija) pateiktus prejudicinius klausimus:

1. Tokiai skelbimo „nuo durų iki durų“ veiklai, kokia nagrinėjama pagrindinėje byloje, 1995 m. spalio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 95/46/EB dėl asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo 3 straipsnio 2 dalies pirmoje ir antroje įtraukose nustatyta išimtis netaikoma.
2. Direktyvos 95/46 3 straipsnio 1 dalis, siejama su minėtos direktyvos 2 straipsnio c punktu, turi būti aiškinama taip, kad visi asmens duomenys, religinės bendruomenės narių surinkti neautomatizuotomis priemonėmis, vykdančios pagrindinėje byloje nagrinėjamą veiklą pagal apibrėžtą geografinį paskirstymą ir siekiant tikslo pasirengti kitiems apsilankymams pas asmenis, su kuriais užsimezgė dvasinis dialogas, gali sudaryti rinkmenų sistemą.
3. Direktyvos 95/46 2 straipsnio d punktas turi būti aiškinamas taip, kad skelbimo veiklą, kurią vykdančios renkami asmens duomenys, organizuojanti religinė bendruomenė gali būti laikoma duomenų valdytoja, nepaisant to, kad ji pati neturi prieigos prie asmens duomenų, kuriuos renka jos nariai. Siekiant nustatyti „duomenų valdytoją“, kaip tai suprantama pagal Direktyvą 95/46, nėra reikalaujama, kad rašytinės instrukcijos egzistuotų, tačiau reikia konstatuoti, esant reikalui remiantis įrodymų visuma, kad valdytojas turi galimybę faktiškai daryti įtaką asmens duomenų rinkimo ir tvarkymo veiklai, o tai patikrinti turi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.